

KOMMUN-
FÖRBUNDET

 Nuva ry

Kommunen
FIXAR!

Elsa Mantere, Kirsi Lamberg & Halla Kokkonen

ANVISNINGAR FÖR INRÄTTANDE AV ETT UNGDOMSFULLMÄKTIGE OCH UTARBETANDE AV VERKSAMHETSSTADGA

Kommunförbundet.fi

Anvisningar för inrättande av ett ungdomsfullmäktige och utarbetande av verksamhetsstadga

Skribenter: Elsa Mantere, Kirsi Lamberg & Halla Kokkonen

Bilder: Kommunförbundet

ISBN 978-952-293-942-5 (pdf)

© Finlands Kommunförbund

Helsingfors 2025

Kommunförbundet

Andra linjen 14, 00530 Helsingfors

Telefon 09 7711

www.kommunforbundet.fi

Innehåll

Förord	5
Varför har kommunen ett ungdomsfullmäktige?	6
Den lagliga grunden för ungdomsfullmäktige	9
Stärkandet av ungas möjligheter att delta och påverka	10
Roll i kommunen	10
Ledamöter	10
Verksamhetens styrning och förutsättningar	10
Främjande av ungdomsfullmäktiges möjlighet att påverka	11
Ungdomsfullmäktiges rätt att närvara och yttra sig i kommunala organ	11
Inrättande av ungdomsfullmäktige	13
Tvåspråkigt ungdomsfullmäktige	14
Ungdomsfullmäktige vid kommunsammanslagning	14
Processen att inrätta ungdomsfullmäktige	14
Beslut att inrättandet av ett ungdomsfullmäktige	16
Utarbetande av verksamhetsstadga för ungdomsfullmäktige	17
Fungerande ungdomsfullmäktige	19
En accepterad och erkänd kanal för påverkan	19
Verksamhet som passar de unga	19
Stöd från kommunanställda är viktigt	19
Ungdomsfullmäktiges verksamhet visar hur kommunen framstår för de unga	20
Vad göra om ett ungdomsfullmäktige inte kan inrättas i kommunen?	21
Hjälp och stöd vid inrättandet och utvecklandet av ungdomsfullmäktige	22
Ytterligare information och källor	23

Förord

Sedan 2017, då förpliktelsen att inrätta ett ungdomsfullmäktige enligt kommunallagen trädde i kraft, har verksamheten i ungdomsfullmäktige utvecklats, etablerats och blivit mer strukturerad. För närvarande finns det ett ungdomsfullmäktige eller en motsvarande påverkansgrupp för unga i nästan varje kommun i Finland. Denna handbok publicerades ursprungligen 2016 för att stödja inrättandet av ungdomsfullmäktige. I den uppdaterade upplagan har vi samlat ny information och preciserat anvisningarna för att stödja det praktiska arbetet i ungdomsfullmäktige.

I 26 § i kommunallagen (410/2015) regleras verksamheten i ungdomsfullmäktige. Dessutom bör kommunerna garantera att unga påverkare i omfattande grad får delta och påverka i kommunala frågor. Ungdomsfullmäktiges roll som främjare av ungas delaktighet och möjligheter att påverka ska beaktas i kommunal verksamhet, till exempel i kommunstrategin, förvaltningsstadgan och utvecklingen av kommunala kanaler för delaktighet och påverkan. Utöver den ställning som tryggas i lag är det också viktigt att komma ihåg ungas och ungdomsfullmäktiges särdrag. Utöver ungdomsfullmäktige har många kommuner äldreråd och handikappråd och andra påverkansorgan som är frivilliga för kommunerna.

Då ungdomsfullmäktige inrättas och utvecklas ska ungas jämlika möjligheter att delta i ungdomsfullmäktiges verksamhet och påverka genom den beaktas. Det här förutsätter förutom allmän icke-diskriminering att

särskild uppmärksamhet fästs vid bland annat språkfrågor. Ungdomsfullmäktige ska representera mångfalden bland kommunens unga.

Välfärdsområdena inledde sin verksamhet i början av 2023. Alla 21 välfärdsområden ska enligt 32 § i lagen om välfärdsområden inrätta ett ungdomsfullmäktige för att säkerställa de ungas möjligheter att påverka. Dessa kallas regionala ungdomsfullmäktige.

Regionala ungdomsfullmäktige fungerar och verkar i princip på samma sätt som kommunala ungdomsfullmäktige med beaktande av regionala olikheter och nya förvaltningsstrukturer. Regionala ungdomsfullmäktige består av ledamöter som valts av kommunala ungdomsfullmäktige. Utöver det kan det regionala ungdomsfullmäktige ha lediga platser för vem som helst bland välfärdsområdets unga som är intresserad av att påverka. Ungdomsfullmäktige samarbetar mycket sinsemellan och det är viktigt att säkerställa ett smidigt informationsflöde mellan kommunerna. Den här handboken fokuserar på inrättandet av ett kommunalt ungdomsfullmäktige och skrivandet av verksamhetsstadgan, men kan tillämpas på regionala ungdomsfullmäktige.

Finlands Kommunförbund rf och Ungdomsfullmäktiges förbund rf har tillsammans sammanställt denna publikation. Publikationen ger kommuner och ungdomsfullmäktigen anvisningar för att verka i enlighet med lagen. Den innehåller god praxis och exempel som underlättar organiseringen av verksamheten.

Varför har kommunen ett ungdomsfullmäktige?

Ungdomsfullmäktige är en generell term för kommunala påverkansgrupper för unga, och ungdomsfullmäktiges uppgift är att i det kommunala beslutsfattandet föra fram ungas röst och lyfta frågor som är viktiga för dem till behandling. I uppgiften ingår också ofta att engagera andra unga i kommunen i samhällspåverkan och samhällsverksamhet. Vid sidan av ungdomsfullmäktige ska kommunerna garantera unga också andra möjligheter att delta och påverka både under organiserade former och på eget initiativ.

Kommunerna är sinsemellan mycket olika, och sålunda är inget ungdomsfullmäktige heller det andra likt. Gemensamt för alla påverkansgrupperna är att de är demokratiskt valda och därmed representerar sin åldersgrupp. I medeltal är ledamöterna i ungdomsfullmäktige mellan 13 och 18 år gamla.

Genom ungdomsfullmäktige får unga möjlighet att sätta sig in i samhällspåverkan, utveckla användbara färdigheter för förenings- och gruppverksamhet samt själva verka aktivt för att förbättra ungas ställning. Ungdomsfullmäktige är i bästa fall också en gemenskap

som unga kan tillhöra. I en ideal situation är ungdomsfullmäktige en aktiv del av kommunens liv och utvecklar dess dagliga verksamhet. Ungdomsfullmäktige träffas regelbundet och verkar i enlighet med sina verksamhetsplaner. Det framför sina åsikter genom utlåtanden och ställningstaganden, organiserar engagerande evenemang och diskuterar aktivt med andra unga och beslutsfattare.

Ungdomsfullmäktige har de bästa förutsättningarna att göra de ungas röst hörd i beslutsfattandet och till exempel stödja lokala aktionsgruppers eller ensaksrörelsers verksamhet. Ungdomsfullmäktiges roll betonas alltmer då alla ungas delaktighet i kommunen planeras och utvecklas. För att garantera så goda resultat som möjligt ska ungdomsfullmäktige fungera som en bro mellan unga, olika påverkansgrupper och kommunens förvaltning.

Ungdomsfullmäktiges förbund genomförde 2022 en utredning som visade att situationen i ungdomsfullmäktige i det stora hela är bra. Att ungdomsfullmäktige lagstadgats har gett dem fotfäste i kommunerna och nu följer välfärdsområdena kommunernas exempel.

Ett betydande problem för ungdomsfullmäktiges påverkansarbete är de stora regionala skillnaderna. Lagen lämnar stort rum för tolkning när det gäller på vilket sätt ungdomsfullmäktige kan påverka i kommunen eller välfärdsområdet. Möjligheten att påverka beror till stor del på lokala beslutsfattares bedömningar, vilket innebär att det förekommer stora regionala variationer. Vilket i sin tur leder till ojämlikhet på regional nivå i möjligheterna att påverka. Utöver lagstadgande behöver ungdomsfullmäktige vuxet stöd i sin verksamhet och ekonomiska resurser. Ungdomsfullmäktiges möjlighet att påverka ökar till exempel genom rätten att närvara och yttra sig i kommunfullmäktige och kommunstyrelsen.

En ungdomsfullmäktigeledamot som intervjuats i undersökningen om ungdomsfullmäktige säger: ”Under det gångna året har det mesta av energin gått till att förbättra ungdomsfullmäktiges ställning i kommunen.

Utåtriktad verksamhet och dialog med kommunens andra unga har hamnat i skuggan av det.” (Tervalva, 2022 s. 11)

Enligt den enkät som Ungdomssektorn rf och Kommunförbundet genomfört (2024) upplever nästan alla kommunala beslutsfattare (94,8 %) att möten med unga är en väsentlig del av deras uppgift. Det är också viktigt att notera att mer än fyra av fem av de kommunala beslutsfattarna anser att hörandet av ungdomarna borde vara mer omfattande i kommunerna. Den metod för hörande av ungdomar som nämndes mest var ungdomsfullmäktige.

Att utveckla ett lagstadgat ungdomsfullmäktige till ett fungerande organ som verkligen kan påverka kräver omfattande arbete, utveckling av delaktighetskulturen och kännedom om de ungas perspektiv.

Den lagliga grunden för ungdomsfullmäktige

Kommunerna har sedan 2015 haft skyldighet att inrätta ett ungdomsfullmäktige. I kommunallagen finns bestämmelser om påverkansorgan och i 26 § i kommunallagen finns följande bestämmelse om ungdomsfullmäktige:

”Kommunstyrelsen ska inrätta ett ungdomsfullmäktige eller en motsvarande påverkansgrupp för unga (ungdomsfullmäktige) för att garantera den unga befolkningens möjligheter att delta och påverka samt sörja för ungdomsfullmäktiges eller påverkansgruppens verksamhetsförutsättningar. Ungdomsfullmäktige kan vara gemensamt för flera kommuner.

Ungdomsfullmäktige ska ges möjlighet att påverka planering, beredning, genomförande och uppföljning inom olika kommunala verksamheter i frågor som är av betydelse för kommuninvånarnas välfärd, hälsa, studier, livsmiljö, boende eller rörlighet samt även i andra frågor som ungdomsfullmäktige bedömer som betydelsefulla med tanke på barn och unga. Ungdomsfullmäktige ska tas med när barns och ungas deltagande och hörande av barn och unga utvecklas i kommunen.

Bestämmelser om barns och ungas deltagande och hörande av barn och unga finns i 24 § i ungdomslagen (1285/2016).”

Nedan följer en sammanställning av motiveringen i regeringens proposition (RP 268/2014) till 26 § i kommunallagen som gäller ungdomsfullmäktiges roll, verksamhet, ledamöter, styrningen av verksamheten och garantierna för möjligheterna att påverka. Motiveringen fungerar som rättesnöre för ungdomsfullmäktiges verksamhetsplan och möjligheten att påverka. Motiveringen kompletterar också innehållet i och tolkningen av bestämmelserna om ungdomsfullmäktige.

Stärkandet av ungas möjligheter att delta och påverka

- För att främja barns och ungas möjligheter att delta och påverka har kommunerna ålagts att inrätta ett ungdomsfullmäktige eller en motsvarande påverkansgrupp för unga, eftersom kommunens verksamhet och de frågor som avgörs i kommunen i stor omfattning berör barn och unga. Ungas delaktighet har också sedan tidigare en rättslig grund tryggad i bland annat FN:s konvention om barnets rättigheter och nationellt bland annat i ungdomslagen.
- Barns och ungas möjligheter att bli hörda och delta ska inte begränsas till ärenden inom ungdoms-, utbildnings-, idrotts- och kulturväsendet. Alla kommunala angelägenheter berör direkt eller indirekt unga.
- Ungdomsfullmäktige som enda möjlighet räcker inte för unga att påverka, deras delaktighet och möjligheter till inflytande ska utvecklas vidare också på andra sätt. Ungdomsfullmäktige ska dessutom stödjas i arbetet att nå andra ungdomar än de unga ledamöterna i ungdomsfullmäktige.
- Bestämmelsen kompletterar 22 § i kommunallagen, enligt vilken fullmäktige ska sörja för mångsidiga och effektiva möjligheter att delta.

Roll i kommunen

- Ungdomsfullmäktige kan vara kommunens eget eller gemensamt för flera kommuner.
- Ungdomsfullmäktige eller motsvarande påverkansgrupper för unga utgör de ungas kanaler för att påverka och bli hörda. De är inte sådana kommunala organ enligt 30 § som utgör myndigheter i kommunen och utövar offentlig makt. Det är därför inte möjligt att delegera beslutanderätt till ungdomsfullmäktige eller en påverkansgrupp för unga.

- De kan arbeta under friare former, eftersom bestämmelserna och föreskrifterna om sammanträdes- och förvaltningsförfarande i kommunallagen, förvaltningslagen och förvaltningsstadgan inte behöver iakttas. Ungdomsfullmäktige kan därmed själva besluta om sina arbetsätt.

Ledamöter

- Ledamöterna är inte förtroendevalda i kommunen och sköter därmed inte sina uppgifter under tjäns-ansvar.
- Jämställdhetslagens könskvoter tillämpas inte på ungdomsfullmäktige eller en påverkansgrupp för unga. Strävan är ändå att bägge könen ska vara så jämnt representerade som möjligt.
- Ungdomsfullmäktige kan utses genom val i skolorna varje eller vartannat år, där till exempel 13–18-åringar kan kandidera och rösta.
- I lagen finns inga närmare bestämmelser om ungdomsfullmäktiges sammansättning och arbetsätt eller hur de väljs, utan kommunen kan själv bestämma detta. Kommunerna kan alltså tillämpa sådana system och metoder för de ungas påverkan som visat sig fungera i praktiken.

Verksamhetens styrning och förutsättningar

- Kommunstyrelsen ska inrätta ett ungdomsfullmäktige eller en motsvarande påverkansgrupp för unga och sörja för dess verksamhetsförutsättningar.
- Kommunstyrelsen kan godkänna en verksamhetsstadga för ungdomsfullmäktige som ändå ger fullmäktige möjlighet att utveckla sin verksamhet i önskad riktning. Det är bra att samarbeta med ungdomsfullmäktige vid utarbetandet och uppdateringen av verksamhetsstadgan.

- I verksamhetsstadgan tar man upp ungdomsfullmäktiges lagstadgade och eventuella andra uppgifter, antalet ledamöter, hur ledamöterna väljs, mandattiden, hur sammanträdena sammankallas, hur ordförande väljs och hur sekreteraruppgifterna sköts samt hur verksamhetsplanen görs upp och verksamhetsberättelsen ges.
- Att sörja för verksamhetsförutsättningarna innebär bland annat att kommunen anvisar möteslokaler, sköter om mötesarrangemang, ansvarar för möteskostnaderna och hjälper vid behov till med beredningen av ärenden och sekreteraruppgifter vid sammanträdena.
- Tillräckliga anslag ska reserveras för verksamheten. Genom ett särskilt anslag i budgeten blir verksamheten i ungdomsfullmäktige eller de ungas påverkansgrupp mer stabil.
- Det är befogat att betala sammanträdesarvoden, men frågan avgörs av kommunen. Kommunstyrelsen kan till exempel besluta att det som i förvaltningsstadgan bestäms om arvoden och ersättningar för ledamöter i en nämnd i tillämpliga delar gäller arvoden och ersättningar för ledamöterna i påverkansorganet. För jämlikhetens skull är det bra om alla påverkansorgan behandlas på samma sätt i fråga om arvoden och ersättningar, också ungdomsfullmäktige.

Främjande av ungdomsfullmäktiges möjlighet att påverka

- Ungdomsfullmäktiges roll som påverkare omfattar alla sektorer av kommunens verksamhet.
- Ungdomsfullmäktige ska ges tillräcklig information och möjligheter att påverka beredningen av beslut och förhandsbedömningen av konsekvenserna av beslut, samt i god tid informeras om ärenden som är under beredning.
- Vid planeringen av fullmäktiges sammankomster är det viktigt att beakta tidpunkterna särskilt när det gäller beslut som berör de unga så att ungdomsfullmäktige har en realistisk möjlighet att påverka beredningen.
- Det hör till ungdomsfullmäktiges roll att också på eget initiativ ta ställning till och uttala sig om frågor som bedöms ha betydelse för barn och unga.
- Ungdomsfullmäktige kan lyfta upp frågor som är viktiga för barn och unga och informera beslutsfattarna om barns och ungas behov och åsikter. Ungdomsfullmäktige kan också följa upp och utveckla barns och ungas möjligheter att delta i kommunen.

Ungdomsfullmäktiges rätt att närvara och yttra sig i kommunala organ

- Förvaltningsstadgan ska innehålla behövliga bestämmelser om andras än ledamöternas rätt att närvara och yttra sig vid organens sammanträden.
- Om ungdomsfullmäktiges representanter får rätt att närvara och yttra sig åtminstone vid fullmäktiges och nämndernas sammanträden förbättras informationsgången och de ungas möjligheter att påverka.
- Rätten att närvara och påverka kan begränsas i förvaltningsstadgan så, att man inte har rätt att närvara vid behandlingen av ärenden som innehåller sekretessbelagda uppgifter.
- Av ledamöter med närvaro- och yttranderätt förutsätts inte valbarhet till ett organ, men eventuellt jäv gäller också dem.

Inrättande av ungdomsfullmäktige

Att inrätta ett ungdomsfullmäktige är ett gemensamt kommunalt projekt som betonar ungas rätt att påverka och utvecklingen av tvärsektoriellt samarbete för att garantera ungas delaktighet. Ungdomsfullmäktige kan inte inrättas med tvång och via genvägar, utan man måste förhålla sig till det som en process som kommunen gör möjlig för unga och som ska planeras och genomföras noggrant. Denna process kan också tillämpas då det finns ett ungdomsfullmäktige men det är inaktivt eller oorganiserat.

Att inrätta ett ungdomsfullmäktige i kommunen innebär inte bara att tillsätta en påverkansgrupp för unga och stödja deras möjligheter att påverka, utan också att granska kommunens verksamhets sätt. Öppenhet i beslutsfattandet och ett klimat som uppmuntrar alla kommuninvånare att delta är viktiga yttre ramar för ett välfungerande ungdomsfullmäktige.

I planeringsskedet finns det skäl att samla de unga för att föra en bred diskussion om hurdan ungdomsfullmäktige som tjänar kommunens unga på bästa möjliga sätt. De vet hurdan ungdomsfullmäktige de vill påverka i och hur inrättandet bör gå vidare.

Det är bra att inleda processen i god tid och genomföra den med omsorg, öppet och genom att beakta alla

viktiga aktörer: unga och deras grupper, ungdomsarbetet, ledande tjänsteinnehavare, beslutsfattare samt kommunalt anställda som arbetar med delaktighet, till exempel lärare som handleder elev- och studerandekårerna. Det är särskilt viktigt att de unga går i spetsen för inrättandet – verksamheten får inte stämpas som ett tvång instiftat av vuxna, utan som en inspirerande möjlighet att skapa en egen kanal för deltagande.

I processen ingår att bereda sättet att välja ungdomsfullmäktigeledamöter och en verksamhetsstadga, samt att kommunstyrelsen fattar beslut om inrättandet av ungdomsfullmäktige och godkänner verksamhetsstadgan. Därtill ska man i processen beakta inledandet av ungdomsfullmäktiges verksamhet: se till att unga får en introduktion i verksamheten och att deras inflytande stöds.

Processen kan inledas på olika sätt i kommunerna. I vissa kommuner kommer initiativet från kommunens förvaltning och i andra tar de unga själva initiativet att inrätta ett ungdomsfullmäktige. Processens längd, skeden och förlopp beror på de ungas engagemang, tjänsteinnehavarnas och beslutsfattarnas insikter i ungdomsfullmäktigeverksamhet och kommunens praxis för beslutsfattande. Skolornas läsårsrytm och andra faktorer som berör ungas vardag påverkar också hur arbetet framskrider.

Tvåspråkigt ungdomsfullmäktige

I tvåspråkiga kommuner är målet att ungdomsfullmäktige fungerar på båda språken. Ungdomsfullmäktiges verksamhetsstadga kan innehålla stadgar om tvåspråkighet, till exempel

- att beakta språkfrågan vid val ungdomsfullmäktige
- att kallelsen till sammanträde, föredragningslistan och bilagorna ska skrivas på finska och svenska
- att ledamöterna har rätt att använda svenska och finska vid sammanträdena och att få en redogörelse av mötets inlägg på sitt eget språk om de inte förstått de muntliga inläggen
- synlig tvåspråkighet under evenemang som ungdomsfullmäktige anordnar.

Ungdomsfullmäktige vid kommunsammanslagning

Vid en kommunsammanslagning går också ungdomsfullmäktige samman. Ett rekommenderat förfarande är att ett nytt ungdomsfullmäktigeval ordnas när kommuner slås samman och att det nya ungdomsfullmäktige inleder sin verksamhet vid överenskommen tidpunkt. Vid valet av ungdomsfullmäktigeledamöter ska regional representativitet beaktas. Det kan till exempel genomföras med skolvisa val. Det är också bra att utarbeta en ny verksamhetsstadga så att eventuella olikheter i praxisen kan samordnas och de unga upplever att ungdomsfullmäktige är deras eget.

Processen att inrätta ungdomsfullmäktige

Nedan följer ett exempel på hur processen att inrätta ungdomsfullmäktige kan se ut. Exemplet är utarbetat av Finlands Ungdomsfullmäktiges Förbund rf

tillsammans med kommuner och unga som deltog i förbundets projekt för att utveckla ungdomsfullmäktige. Anvisningarna är avsedda för den tjänsteinnehavare eller kommunalt anställda som ansvarar för inrättandet, men de unga och de beslutsfattare som inleder arbetet kan också ha nytta av anvisningarna.

Exemplet beskriver hur inrättandet av ungdomsfullmäktige planeras, utbildningen i dess verksamhet, beredningsarbetet som de unga utför själva samt hur ungdomsfullmäktigeverksamheten inleds etappvis. Kommunen kan anpassa processen och etapperna till sin egen verksamhet.

Beslut om planering av och introduktion i ungdomsfullmäktiges verksamhet

- Ta initiativ till att inleda planeringen. Initiativet kan komma från kommunens unga, beslutsfattare eller tjänsteinnehavare.
- Bekanta er med olika typer av ungdomsfullmäktige och information om ungas inflytande, till exempel genom Finlands Ungdomsfullmäktiges Förbund rf:s elektroniska material.
- Kontakta kommunala sakkunniga inom delaktighet och påverkan som kan ge stöd i arbetet, till exempel till exempel kommunens ungdomsarbete, lärare som handleder elev- och studerandekårerna och personal som ansvarar för kommunikationen och invånarsamarbetet i kommunen.
- Bedöm vilken typ av stöd och utbildning som behövs i arbetet.
- Klarlägg hur styrningen av och resurserna för ungdomsfullmäktige bör organiseras, till exempel genom att be grannkommunerna om råd.

Beredning av inrättandeprocessen och kommunikation om den

- Involvera genast de unga i att planera och bereda inrättandet av ungdomsfullmäktige.

- Ta hjälp av unga som redan är aktiva: elev- och studerandekårer, ungdomsgårdskommittéer och ungdomsorganisationer. Se till att redan vid planeringen involvera ungdomar i olika ålder och med olika bakgrund.
- Planera tillsammans med de unga hur man ska kommunicera om arbetet med att inrätta ungdomsfullmäktige.
- Beakta faktorer som påverkar tidsplanen för inrättandet.

Öppet planeringsmöte för unga

- Ordna ett öppet planeringsmöte där kommunens unga får bekanta sig med kommunal påverkan och ungdomsfullmäktiges verksamhet, och där man planerar ett ungdomsfullmäktige som passar kommunen.
- Se till att mötet marknadsförs brett och att deltagande inte förutsätter att man direkt går med i ungdomsfullmäktige. Om kommunens unga inte är insatta i hur man påverkar ska det beaktas i kommunikationen.
- Vid planeringen av mötet är det bra att tänka på olika sätt att nå ut till unga i olika ålder och med olika bakgrund.
- Tillsatt vid slutet av mötet en öppen arbetsgrupp som på basis av planeringen fortsätter arbetet med en verksamhetsstadga och utför annat beredningsarbete för ungdomsfullmäktige.

Utbildning för beslutsfattare och tjänsteinnehavare

- Se till att de kommunala beslutsfattarna och tjänsteinnehavarna informeras om att ungdomsfullmäktige ska inrättas. Det ska vara allmänt känt inom kommunens förvaltning att det finns lagstiftning om ungdomsfullmäktige och att ungdomsfullmäktige har rätt till stöd och handledning.

- Betona att ett fungerande ungdomsfullmäktige kräver ett brett stöd och inspirerande klimat.

Ungdomsfullmäktiges handledare och resurser

- Kartlägg i god tid de nya krav inrättandet av ungdomsfullmäktige ställer på personal och övriga resurser. För ungdomsfullmäktige bör utses handledare (en eller flera), lokaler, anslag för verksamheten och i mån av möjlighet anslag för reseersättningar och mötesarvoden. Handledaren för ungdomsfullmäktige får gärna vara en person med kompetens och erfarenhet av att arbeta med unga och kännedom om grunderna för kommunalt beslutsfattande.

Beredning av verksamheten och verksamhetsstadgan samt föredragning av beredningen för beslutsfattarna

- Ge arbetsgruppen möjlighet att bearbeta verksamhetsstadgan och stöd skrivprocessen. Det är avgörande att kommunens unga själva utarbetar verksamhetsstadgan så att verksamheten genuint utgår från dem och deras synvinklar.
- Stöd de unga i arbetet med att bereda inrättandet av ungdomsfullmäktige. Deras första erfarenhet av att påverka blir att presentera innehållet i sitt utkast till verksamhetsstadga inför kommunstyrelsen. Alternativt kan arbetsgruppen presentera sitt beredningsarbete inför nämnden för ungdomsfrågor, som ger ett utlåtande till kommunstyrelsen.

Val av ungdomsfullmäktige

- Planera tillsammans med de unga hur ungdomsfullmäktige ska väljas.
- Utred hur kommunens förvaltning kan hjälpa och stödja till exempel i ordnandet av ungdomsfullmäktigeval.
- Kom ihåg att kommunicera tydligt och engagerande om ungdomsfullmäktige så att så många som möjligt får kännedom om dess roll.

Inledande av ungdomsfullmäktiges verksamhet och introduktionen

- Ge de unga en introduktion i kommunalförvaltningen, de olika sätten att påverka och ungdomsfullmäktiges verksamhet.
- Klargör ledamöternas roll som företrädare för kommunens unga och deras åsikter.
- Ordna stöd för de unga, skriv anvisningar och sänk tröskeln för möten med beslutsfattare och tjänsteinnehavare.

Stöd och utbildningar för ungdomsfullmäktige

- Erbjud ungdomsfullmäktige kommunens stöd.
- Utse fullmäktigeledamöter som fungerar som faddrar för ungdomsfullmäktige eller dess ledamöter.
- Gör en årsklocka som styr ungdomsfullmäktiges verksamhet samt en plan för utbildning och utvärdering.
- Se till att kommunens beslutsfattare och unga blir bekanta och knyter kontakter med varandra.
- Uppmuntra ungdomsfullmäktige att nätverka med andra ungdomsfullmäktigen i närområdet och att dela med sig av välfungerande verksamhetsmodeller. De som handleder ungdomsfullmäktiges verksamhet bör också dela med sig av erfarenheter och praxis när det gäller handledning.

Finlands Ungdomsfullmäktiges Förbund rf erbjuder information, material och stöd för att inrätta ett ungdomsfullmäktige samt introduktion och utbildning av ledamöter. Utöver ungdomsfullmäktigen i olika skeden utbildar förbundet även deras handledare. Läs mer (på finska): nuva.fi/koulutus eller nuva.fi/palvelumme/materialiaalipankki/

Beslut att inrättandet av ett ungdomsfullmäktige

Beslutet att inrätta ett ungdomsfullmäktige lägger grunden för dess verksamhet. Det är bra att fatta beslutet först när inrättandet av ungdomsfullmäktige planerats och beretts, så att man i kommunallagens anda möjliggör ungas delaktighet i olika skeden av ärendets behandling. Kommunen bör i beslutet dra upp riktlinjer för följande frågor:

1. Ungdomsfullmäktiges position inom kommunens organisation och vilka personer som ansvarar för handledning och stöd i övrigt.
2. Garantier för ungdomsfullmäktiges verksamhetsförutsättningar: tillräckliga handledningsresurser och anslag, möteslokal samt annat stöd som de unga anser nödvändigt.
3. Kommunstyrelsen godkänner senare verksamhetsstadgan för ungdomsfullmäktiges där det bestäms närmare om valet av ungdomsfullmäktige, dess sammansättning och verksamhet. Kommunstyrelsen kan också godkänna verksamhetsstadgan i samband med beslutet att inrätta ett ungdomsfullmäktige om stadgan hunnit beredas tillsammans med de unga.

Enligt 26 § i kommunallagen ska kommunstyrelsen inrätta ett ungdomsfullmäktige och sörja för dess verksamhetsförutsättningar. Ungdomsfullmäktige får i omfattande grad delta och påverka i kommunala frågor. Ungdomsfullmäktige ska ges möjlighet att påverka planeringen, beredningen, genomförandet och uppföljningen av verksamheten i kommunens olika sektorer. Påverkan sker i frågor som är av betydelse för kommuninvånarnas välfärd, hälsa, studier, livsmiljö, boende eller rörlighet samt även i andra frågor som ungdomsfullmäktige bedömer som betydelsefulla med tanke på barn och unga.

Utarbetande av verksamhetsstadga för ungdomsfullmäktige

Enligt regeringens detaljmotivering kan ungdomsfullmäktiges verksamhet styras av en verksamhetsstadga som kommunstyrelsen godkänt. Det är inte obligatoriskt för ungdomsfullmäktige att utarbeta en verksamhetsstadga men den kan ge verksamheten struktur. Det rekommenderas att alla bestämmelser om kommunens ungdomsfullmäktige samlas i verksamhetsstadgan. Den ska utformas så att den betjänar såväl de kommunala tjänsteinnehavarna och politikerna som de unga som är intresserade av ungdomsfullmäktiges verksamhet och deltar i den. Kommunerna rekommenderas att utarbeta verksamhetsstadgan tillsammans med de unga. Stadgan bör vara flexibel så att ungdomsfullmäktige kan utveckla sin verksamhet.

Vid utarbetandet av verksamhetsstadgan bör följande principer beaktas:

Delaktighet

Verksamhetsstadgan för ungdomsfullmäktige ska utarbetas tillsammans med de unga i enlighet med kommunallagen (410/2015), ungdomslagen (410/2015) och

förvaltningslagen (434/2003). De ungdomar som deltar i verksamheten är de bästa experterna på ungdomsfullmäktigeverksamhet. Att de unga involveras borgar också för att ledamöterna i ungdomsfullmäktige förbinder sig att följa verksamhetsstadgan.

Ungdomlighet

I ungdomsfullmäktiges verksamhet beaktas ungdomsverksamhetens särdrag. Verksamheten ska utgå från de unga och deras handlingssätt samt de sätt att delta och påverka som är karakteristiska för dem. Alltför mycket reglering och byråkrati kan leda till att de ungas iver att påverka avtar – något som varken gynnar kommunen eller de unga!

Demokrati

Hela ungdomsfullmäktiges verksamhet ska betona demokrati, från sättet att välja ledamöter till röstningsförfarandet. De unga och kommunen fastställer hur demokrati bäst genomförs. Om man beslutar att välja ledamöter genom elevkårsrepresentanter bör det säkerställas att valet av ungdomsfullmäktigeledamöter i

elevkårens styrelse förrättas i enlighet med principerna för demokrati. Ungdomsfullmäktige bör i god tid få tillräckligt med material som underlag för behandling och beslut.

Öppenhet

Ungdomsfullmäktige ska verka öppet och främja öppenhet i kommunens beslutsfattande. Alla unga i kommunen ska ha möjlighet att delta i ungdomsfullmäktiges verksamhet, även de som inte är ledamöter. Ungdomsfullmäktige ska erbjuda så många som möjligt av kommunens unga möjligheter och erfarenheter av att påverka.

Representation

Ungdomsfullmäktige är ett representativt organ för deltagande och påverkan i kommunen och det ska representera alla unga i kommunen. Ungdomsfullmäktige ska garantera att de unga i kommunen har lika möjligheter att delta i verksamheten och kommunerna ska främja likabehandling. Principerna om representativitet ska vara synliga i valet av ungdomsfullmäktige, i utbildningen och i den praktiska verksamheten.

Föreningen för ungdomsfullmäktige rf har utarbetat en mall till **verksamhetsstadga** som finns på finska: <https://nuva.fi/palvelumme/materialipankki/> eller direkt på adressen: <https://docs.google.com/document/d/10E5YTUCoRCIT3lQYDhDRIFYQUPWc3gjGEp8ah5h-Vf3g/edit?tab=t.0>

Fungerande ungdomsfullmäktige

Det är av stor betydelse på vilket sätt ungdomsfullmäktiges verksamhet stöds, hur de unga uppmuntras till att påverka, hur man pratar om ungdomsfullmäktige och vilken roll ungdomsfullmäktige har i den kommunala organisationen. Kommunen och dess vuxna invånare kan genom olika former av stöd och åtgärder påverka att ungdomsfullmäktige får så bra verksamhetsförutsättningar som möjligt.

En accepterad och erkänd kanal för påverkan

För att ungdomsfullmäktiges verksamhet ska fungera smidigt är det viktigt att ungdomsfullmäktige inte behöver motivera sin egen existens, utan att det är en erkänd och accepterad del av kommunens kanaler för inflytande. Ungdomsfullmäktige ska årligen få introduktion i de viktigaste möjligheterna att påverka och ta del av aktuella frågor i kommunen. Det är en god idé att ge ungdomsfullmäktige rätt att närvara och yttra sig i olika organ, så att ungdomsfullmäktige verkligen får påverka beslutsfattandet i kommunen. Det är ytterst viktigt att de unga blir förtrogna med kommunal påverkan.

Verksamhet som passar de unga

Ungdomsfullmäktige bör fungera utifrån de ungas premisser, så att de där får lära sig, prova på och få de första erfarenheterna av hur man påverkar. I kommunen kan man tillsammans med de unga och beslutsfattarna fundera över hur man kan diskutera olika ärenden på ett begripligt sätt, så att det är möjligt för alla att delta då ett ärende behandlas. Kommunens förvaltning måste också förstå att de ungas intresse för att påverka eller delta i ungdomsfullmäktigeverksamheten kan variera från år till år. Ungdomsfullmäktige får inte betecknas som icke-fungerande efter ett eller två år av tystnad.

Ungdomsfullmäktigeverksamheten är frivilligt arbete och deltagandet kan variera. Även de ungas intresse och iver kan variera från år till år.

Stöd från kommunanställda är viktigt

Den kommunanställda som handleder ungdomsfullmäktiges verksamhet inverkar i hög grad på hur ungdomsfullmäktige fungerar. Handledaren ska kunna

arbete mellan kommunens förvaltning och de unga, utan att styra eller påverka de ungas frivilliga verksamhet för mycket. Handedaren ska stödja och vägleda de unga när det gäller tågordningen för kommunala processer och kommunalt beslutsfattande.

Det är skäl att planera och utveckla handledarens uppgifter tillsammans med de unga och uppdatera uppgifterna årligen. Hur mycket stöd behöver ungdomsfullmäktige och i hurdana frågor? Det är en god idé att satsa på att utbilda en handledare för ungdomsfullmäktige. Handedaren bör ha både kännedom om kommunalförvaltningens uppbyggnad och färdigheter i att handleda en ungdomsgrupp.

Utöver handledaren ansvarar också de som arbetar med ungdomar och beslutsfattarna för att de unga förstår kommunala frågor och inte utestängs från beslutsfattandet. Beslutsfattarna kan utveckla sin relation till ledamöterna i ungdomsfullmäktige genom att till exempel vara fadderledamöter, ordna olika diskussionsmöten och på annat sätt hålla kontakten med ungdomsfullmäktige. Tjänsteinnehavarna från olika sektorer kan också aktivt inkludera ungdomsfullmäktige i planeringen och utvecklingen av olika ärenden.

Handledarens kom-ihåg-lista

- » **Stödja och skapa möjligheter för ungdomsfullmäktigeledamöternas påverkansarbete**
- » **Sörja för jämställdhet i ungdomsfullmäktige**
- » **Introducera det nya ungdomsfullmäktige i början av mandattiden**
- » **Mötas regelbundet för att öka vi-känslan i ungdomsfullmäktige**
- » **Planera verksamheten tillsammans med ungdomsfullmäktige**
- » **Samarbeta med olika aktörer**
- » **Hålla kontakt med kommunens eller välfärdsområdets beslutsfattare och tjänsteinnehavare**
- » **Sköta kommun- och välfärdsområdesspecifika administrativa ärenden**

Ytterligare information till ungdomsfullmäktiges handledare (på finska)

Ungdomsfullmäktiges verksamhet visar hur kommunen framstår för de unga

Att det finns ett ungdomsfullmäktige som fungerar säger mycket om kommunens inställning till de unga. Då man stöder ungdomsfullmäktige, satsar på dess verksamhet och det får möjligheter att påverka, förbättras de unga kommuninvånarnas uppfattning om den egna kommunen. Uppfattar de unga att de anses vara viktiga kommuninvånare eller att de endast anses vara föremål för åtgärder, tjänster och uppfostran? Att utsluta de unga från möjligheterna att påverka sänder lätt en signal om att man inte tror på de ungas förmågor, tankar och åsikter eller att de inte anses vara viktiga.

De positiva erfarenheter som möjligheterna att påverka ger bär långt och de unga får en positiv bild av kommunen. Positiva erfarenheter innebär inte att alla initiativ och idéer från ungdomsfullmäktige måste godkännas eller särbehandlas. Positiva erfarenheter uppstår när ungdomsfullmäktige inte behöver motivera sin existens och dess initiativ besvaras välgrundat och tas på allvar. För de unga har ungdomsfullmäktige en viktig roll som informationsspridare och kontakt till kommunerna – ett fungerande ungdomsfullmäktige gynnar hela kommunen!

Vad göra om ett ungdomsfullmäktige inte kan inrättas i kommunen?

I kommunallagen åläggs kommunstyrelsen att inrätta ett ungdomsfullmäktige. Kommunen ska skapa förutsättningar för de unga att bli intresserade av att delta och påverka också genom ungdomsfullmäktige och för ungdomsfullmäktige att kunna verka.

När kommunen har gjort vad den kan för att tillsätta ett ungdomsfullmäktige, men inte får de unga att komma med i verksamheten, kan kommunstyrelsen inte uppfylla sin lagstadgade skyldighet. Då ska de kommunala tjänsteinnehavarna och beslutsfattarna fundera över vilka åtgärder som behövs för att ungdomsfullmäktige eller en motsvarande påverkansgrupp för unga ska kunna tillsättas och verksamheten komma i gång. Det lönar sig att dra nytta av denna publikation och god praxis i andra kommuner som stöd.

Även om kommunen tillfälligtvis inte har något inrättat ungdomsfullmäktige ska kommunen ändå sörja för att de unga får delta och bli hörda i kommunens verksamhet. I en sådan situation är det viktigt att kommunen särskilt beaktar beredningen av möjligheter att påverka.

Uppfyller ert ungdomsfullmäktige följande kriterier?

- » **Det finns ett beslut av kommunstyrelsen om inrättande av ett ungdomsfullmäktige och om dess ställning i kommunen.**
- » **Kommunstyrelsen inrättar ungdomsfullmäktige, det vill säga utser ledamöterna för varje mandattid.**
- » **Ungdomsfullmäktiges verksamhet styrs av en verksamhetsstadga. Kommunstyrelsen har godkänt verksamhetsstadgan. Ungdomsfullmäktige har fått delta i utarbetandet av verksamhetsstadgan.**
- » **Ungdomsfullmäktiges ställning i kommunen är erkänd som en påverkanskanal för de unga och det är en del av kommunens organisation.**
- » **Ungdomsfullmäktige har förutsättningar och kompetens för att representera de unga i kommunen.**
- » **Ungdomsfullmäktige är förtroget med kommunens organisation, olika sätt att påverka, hur man påverkar beslutsfattare, väcker initiativ och gör ställningstaganden samt systemet för ändringssökande.**
- » **Ungdomsfullmäktiges representant har rätt att närvara och yttra sig vid fullmäktiges och andra organs sammanträden.**
- » **Ungdomsfullmäktige kan samarbeta med kommunens förvaltning till exempel i frågor som gäller ordnandet av kommunikationen eller valet av ledamöter.**

Hjälp och stöd vid inrättandet och utvecklan- det av ungdomsfullmäktige

Finlands Ungdomsfullmäktiges Förbund rf

Finlands Ungdomsfullmäktiges Förbund rf är sakkunnig i delaktighet bland unga. Förbundet är en intresse- bevaknings-, service- och samarbetsorganisation för ungdomsfullmäktigen och andra påverkansgrupper för unga i Finland.

Förbundet främjar ungdomsfullmäktiges ställning och förbättrar de ungas möjligheter att delta och påverka. Förbundet erbjuder stöd också till handledare, tjänste- innehavare och beslutsfattare. Stödmaterial finns också i förbundets materialbank.

Distrikten svarar för verksamheten på regional nivå. Kontaktinformation till distrikten finns på förbundets webbplats samt i distriktens sociala medier.

Ta kontakt med oss i såväl stora som små frågor: toimisto@nuva.fi

www.nuva.fi – Information om förbundet, ungdomsfull- mäktigeverksamheten och de tjänster som vi erbjuder

Finlands Kommunförbund rf

Kommunförbundets jurister och sakkunniga hjälper kommuner och deras ungdomsfullmäktige i ärenden som gäller ungdomsfullmäktige. För rådgivningstjänster rekommenderar vi att man i första hand använder [blanketten för begäran om rådgivning](#).

Ytterligare information och källor

Förvaltningslag (434/2003)

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till kommunallag och vissa lagar som har samband med den (RP 268/2014)

Harjula, H & Pärättälä, K. Kuntalaki – tausta ja tulkinat. 2019. (Kommunallagen – bakgrund och tolkningar. 2017, senaste svenska upplaga).

Kuntakysely: lähes puolet kuntapäätäjistä kokee, etteivät he saa riittävästi tietoa nuorista päätöksenteon tueksi (Nuorisoala ry. tiedote)

Kommunallagen (410/2015)

Maakunnallisen nuorisovaltuuston materiaalipankki

Nuva ry materiaalipankki

Ungdomslagen (1285/2016)

Nuorten osallisuuden edistäminen. Nuorisoalan osaamiskeskusten näkökulmia ja työkaluja

Hanboken Nuvalaisen käsikirja

Verkningsfull delaktighet i kommuner

**KUNTA
LIITTO**

Kommun-
förbundet

Nuva^{ry}

Suomen Nuorisovaltuustojen Liitto

Anvisningar för inrättande av ett ungdomsfullmäktige och utarbetande av verksamhetsstadga

ISBN 978-952-293-942-5 (pdf)

Helsingfors 2025